

Danske Arkitektvirksomheders ordinære generalforsamling 19. april 2018

FORMANDENS BERETNING

Kolja Nielsen, CEBRA

Kære kollegaer, medlemmer og gæster – kære venner – velkommen til årets generalforsamling.

Det siges at man skal helt ud til kanten for at kunne finde ind til kernen, og jeg starter med at zoome lidt ud. Vi er som fag og forening stærkt påvirket af vores omgivelser, og jeg vil derfor give et kort indledende rids over konjunkturudviklingen i Danmark.

Konjunkturer og udvikling i byggesektoren

Den generelle konjunkturudvikling for dansk økonomi er fortsat positiv, og efter et dyk i 2. og 3. kvartal af 2017 er stigningen igen positiv med en vækstrate på over 2%, hvilket er højt sammenlignet med de tidligere år. Den samlede industriproduktion har været stigende siden 2009, og det gælder at såvel hjemmemarkedet som eksportmarkedet er i generel vækst. Som Lars Løkke ynder at udtrykke det, så går det godt i Danmark.

Byggeriets aktivitet er nu på nogenlunde samme niveau som før finanskrisen og boligboblen, som det ses af figur 1.4, mens figur 1.5 viser, at byggeriet er den branche der oplever størst mangel på arbejdskraft, hvilket resulterer i produktionsbegrænsninger og et stort lønpres samt en risiko for reduceret kvalitet, såfremt vi ikke har de rigtige medarbejdere.

Samtidig kan man på Byggepipeline fra Byggefakta.dk, der måler antallet af projekter over 50 mio. kr. med byggestart fra primo 2017 til primo 2018, se at andelen af det private byggeri nu udgør langt over halvdelen af alle opgaver. Det er især boligprojekter, der står for den største projektsætning, men prognoserne viser et fald for de kommende år. Faktisk er det kun inden for sport/fritid/kultur/hotel og butik/kontor/erhverv, at der er udsigt til stigende aktivitet i de kommende tre år.

Omsætning og udvikling hos medlemmer

Hos Danske Arkitektvirksomheders medlemmer går det også godt. Omsætningen har været støt stigende siden 2010, og er på nuværende tidspunkt højere end umiddelbart før finanskrisen, med en rekordhøj samlet medlemsomsætning på 5.3 mia. kr. i 2017.

Når vi ser på, hvordan omsætningen fordeler sig på størrelsen af medlemmer, kan vi se af figuren til højre, at 51% af de førnævnte 5.3 mia.kr. hentes ind af de store virksomheder med mere end 50 ansatte.

Når vi samtidig ser på, hvordan skaren af medlemmer fordeler sig på store og små virksomheder, kan vi af figuren til venstre se, at næsten 50% af medlemmerne består af enkeltmandsvirksomheder. Med andre ord, og det er nok ikke overraskende, er det de største medlemmer, der i høj grad trækker det store omsætningstal.

Parallelt med den stigende og øgede omsætning for vores medlemmer er kurven for antal beskæftigede hos Danske Arkitektvirksomheders medlemmer også stærkt stigende. Særligt fra 2015 og frem viser kurven et markant opadgående knæk. Det forklares delvist med øget aktivitet, men dog også med at der er kommet nogle nye store medlemmer med mange ansatte ind i foreningen.

Strategi for branchen

Arbejdet i Danske Arkitektvirksomheder har gennem de seneste år taget udgangspunkt i den Branchestrategi, som vi vedtog på generalforsamlingen i 2013: *"En ny verden med danske arkitekter – vi bygger bedre liv"*.

Strategien udstak kursen for vores arbejde med øget faglig kvalitet og styrkelsen af jeres forretningsgrundlag gennem formulering af de tre indsatsområder; Stærk forretning, Flere alliancer og Synlig værdi for andre. Vi havde i strategien formuleret en form for udløbsdato med udgangen af 2017, og bestyrelsen iværksatte derfor allerede før forrige generalforsamling arbejdet med at formulere en ny.

Vi har siden holdt flere workshops i bestyrelsen og sekretariatet, vi har arrangeret velbesøgte og vigtige medlemsmøder i Aarhus og København, vi har fået udarbejdet en ekstern interessentanalyse og vi har været i tæt dialog med medlemmer af vores Fokusudvalg og Ekspertgrupper.

Bestyrelsesmedlem Jens Ole Bahr fra Friis & Moltke og Lars Emil Kragh fra Sekretariatet har været tovholdere på processen, mens Katja Viltøft, Trine Troelsen, Karen Sejr og jeg selv har fungeret som et mindre redaktionsudvalg i færdiggørelsen af strategien. Tak for en stor tak for indsats til jer alle.

Tre strategiske indsatsområder

Vores nye strategi står på skuldrene af den forrige i den forstand, at vi fortsat arbejder med de tre velkendte strategiske indsatsområder, der nu er benævnt Synlig værdi, Stærk forretning og Alliancer.

Vi har benyttet lejligheden til at blive præcise på vision og mission, og har defineret tre mål indenfor hvert indsatsområde. Disse mål er essensen af den tilblivelsesproces jeg nævnte før, og er formuleret således, at projekter og aktiviteter på forskellig vis kan understøtte indfrielsen af målene.

En række aktuelle og kommende projekter løses naturligt af bestyrelsen, andre af sekretariatet og atter andre gennem vores fire fokusudvalg, men det er vigtigt, at I som medlemsvirksomheder tager strategien til jer og byder ind, så vi sikrer, at løsningerne kommer os alle til gavn. Den nye strategi ligger klar til jer i tryk, når generalforsamlingen slutter i dag.

Som I kan høre, kommer vi ikke til at arbejde uden strategi og retning fremadrettet, og som jeg håber min beretning i dag vil vise, er der forsat stor fokus på det politiske arbejde, på synligheden, på samarbejder og alliancer, på forretningsudvikling og på medlemsservicering.

Politisk interessevaretagelse

Der går rygter om en kommende ministerrokade, og det er derfor uvurderligt for os, at kunne trække på Lenes politiske erfaring og netværk, så vi kan fremme vores sager og synspunkter de rette steder – særligt når taburetterne skifter plads.

I det forgangne år har Lene afholdt møder med Erhvervsminister Brian Mikkelsen, Transport-, Bygnings- og Boligminister Ole Birk Olesen, Energi-, Forsynings- og Klimaminister Lars Christian Lilholt, Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen, Miljø- og Fødevareminister Esben Lunde Larsen, Uddannelses- og Forskningsminister Søren Pind samt utallige møder med ordførerne fra de politiske partier om bl.a. AB-revisionen, transaktionsomkostninger, arkitekturpolitik, cirkulær økonomi, bygningsreglementet, energieffektivisering og planloven.

Europæisk engagement i ACE

På europæisk plan har vi også i 2017 været meget aktive i vores fællesorganisation ACE. Vores fælles sekretariat i Bruxelles udfører sammen med ACEs valgte ledelse et udbytterigt lobbyarbejde i forhold til kommissionen og Europa-Parlamentet.

Vi deltager i både udvalgsarbejde og i de store fællesmøder, og oplever at der bliver lyttet til de danske synspunkter, der efterfølgende kan genkendes i både direktiver og de deraf følgende danske lovgivninger. Parallelt arbejder vi tæt sammen med danske ministerier og interesseorganisationer, og på det politiske plan er vi i kontakt med både folketingsmedlemmer og danske medlemmer af Europarlamentet.

I det seneste år har arbejdet blandt andet vedrørt arbejdet med det nye direktiv om bygningsenergieffektivisering, som forventeligt vil resultere i mange opgaver i den eksisterende bygningsmasse frem til 2050, arbejdet med at nedbringe transaktionsomkostningerne ved konkurrencer og udbud, forsikrings- og ansvarsforhold efter dansk forbillede, synliggørelse af værdiskabelse, hvor vores arbejde har inspireret til en kommende fælleseuropæisk model og naturligvis arbejdet med BIM.

(Energi)Renovering på Dagsorden

Danske Arkitektvirksomheder er desuden aktivt medlem af ”Renovering på Dagsordenen”, hvor vi sammen med en række af byggeriets parter bruger betydelige ressourcer på, at påvirke regeringen og herunder Energi-, Forsynings- og Klimaminister Lars Christian Lilholt samt de politiske partier til at tænke energirenovering af bygninger ind i den energipolitiske dagsorden.

Særligt relevant for Renovering på Dagsorden har været, at forklare politikerne, Dansk Energi og vel også DI, at for at nå det ambitiøse mål om at gøre Danmark uafhængigt af fossile brændsler i 2050, skal Energiforliget balanceres mellem udbygning af den vedvarende energi, en øget elektrificering og investeringer i energieffektivisering.

Vores budskab har været, at selvom vindmøller og solceller er blevet langt billige i etablering, skal der betales store summer for etablering af infrastruktur, oplagring og transformation, og samtidig risikerer vi med øget elektrificering, at producere større energimængder end energiinfrastrukturen kan håndtere.

Det er derfor vores opfattelse, at energieffektiviseringen bl.a. bør ske gennem energirenovering af vores bygninger. Beregninger fra Aalborg Universitet viser, at mere end 30% af varmeforbruget i bygninger skal spares for at omstillingen frem mod 2050 sker mest omkostningseffektivt, og da bygninger står for 40% af energiforbruget i Danmark er der store summer at spare.

Folkemødet på Bornholm

Vi søger altså ved enhver lejlighed at påvirke forskellige politiske lag gennem strategisk lobbyarbejde, men en lang række andre fora giver os mulighed for at søge indflydelse og profilere vores arbejde.

Lene, Karen Sejr og Peter Andreas Sa fra Sekretariatet deltog således i sommerens Folkemøde på Bornholm. Vi arrangerede tre meget velbesøgte events, hvor vi havde inviteret medlemmer, politikere og andre aktører til debat i samarbejde med organisationer, der deler vores interesser, men ikke nødvendigvis ligner os.

Hos Danske Regioner var temaet helende arkitektur og de nye psykiatriske sygehuse. Sammen med Danmarks Lærerforening faciliterede vi en debat om folkeskolens fysiske rum som rammen for læring. Og endelig var der fuldt hus, da vi sammen med Arkitektforeningen satte fokus på cirkulær økonomi i byggeriet. En engageret debat som Miljø- og Fødevareminister Esben Lunde Larsen deltog i.

Jeg havde selv fornøjelsen af at deltage, og jeg er glad for, at vi igen i år vil vi være at finde på Folkemødet, hvor vi står for to arrangementer:

Sammen med BL – Danmarks Almene Boliger – inviterer vi til debat om social værdiskabelse i udsatte boligområder. Her vil bl.a. Anders Strange og BL's næstformand deltage.

Og så sætter vi fokus på FN's Verdensmål sammen med KADK i et "Løvens-Hule-format", hvor unge nyuddannede arkitekter får lov at pitche ideer foran et panel bestående af finansminister Kristian Jensen, Pension Danmarks direktør Torben Möger, vores egen Mette Kynne fra Henning Larsen og forhåbentlig også formanden for Danmarks Grønne Tænk tank Concito Connie Hedegaard.

Herudover vil både Lene Espersen og Peter Andreas Sattrup deltage i debatter om f.eks. energirenovering, bæredygtigheds certificering af byggeri og konsolidering i arkitekt- og byggebranchen.

MIPIM 2018

Danske Arkitektvirksomheder havde i midten af marts inviteret bygherrer og arkitektvirksomheder til dialogmøde på bygge- og ejendomsmessen MIPIM under overskriften "Hvordan måler vi succes?".

Trods silende regn på dagen for arrangementet var fremmødet og engagementet stort. Vi havde bedt nogle af byggeriets store stemmer komme med deres bud på værdiskabelse: Gerti Axelsen, bygge- og udviklingschef i Lejerbo, Mia Manghezi, projektudviklingsdirektør i PensionDanmark, Bente Lykke Sørensen, bolig- og projektudviklingschef i Aarhus Kommune og endelig Tony Chrstrup, udviklingsdirektør i Arkitektgruppen.

Både bygherrer og arkitektvirksomheder var enige om, at et større politisk fokus på værdiskabelse fremfor alene på omkostninger er tiltrængt, og det lander således godt i vores nye strategi. En helt central pointe fra dialogmødet var også, at der er behov for større fokus på langsigtet planlægning og byudvikling, så vi undgår kortsigtede løsninger, hvor kvaliteten ikke er i orden.

Fokusudvalg

Alle disse fora er eksempler på, hvordan vi gennem vores tilstedeværelse søger indflydelse og kommunikerer vores fagpolitiske arbejde. Det politiske arbejde udspringer af Bestyrelsens og Sekretariatets fantastiske samarbejde, men skyldes i meget høj grad også vores Fokusudvalg for henholdsvis Aftaleret og Juridiske Forhold, Bæredygtighed, Forretningsudvikling samt Arkitektur- og Byggepolitik.

Vi har i år valgt at styrke udvalgene, så de nu består af fem repræsentanter fra medlemsvirksomheder, to sekretariatsmedarbejdere og en bestyrelsestråd, så vi på tværs af foreningen til enhver tid er orienteret om Fokusudvalgenes arbejde, og kan sikre vidensdeling til andre kontakflader i branchen, netværk, bestyrelser og DI-udvalg.

Fokusudvalgene støttes i deres arbejde af Ekspertgrupperne, der består af personer med særlige interesse eller kompetencer inden for det enkelte fokusområde. Tanken er at arbejdet styrkes, når det deles ud på mange hænder og bred viden.

Fokusudvalgene udvælger årligt en række projekter, der godkendes af bestyrelsen, og tilføres projektøkonomi til eksterne kompetencer eller som lønkompensation for aktive medlemmer. Året der er gået har vist os, hvor dedikeret udvalgene arbejder både hver for sig og på tværs, og stort set alle de projekter, som berøres i denne beretning er på en eller anden måde forankret i Fokusudvalgene.

Nye aftaledokumenter på vej

Som I ved har vi siden 2015 sammen med de øvrige organisationer arbejdet på revisionen af byggeriets aftaledokumenter, dvs. ABR, AB, ABT og ydelsesbeskrivelsen. Det har været et omfattende arbejde, hvor vi har haft stor nytte af vores samarbejde med FRI og DI, og selvom dokumenterne er en anelse forsinkede, forventes de nu offentliggjort 21. juni, hvorefter vi sammen med FRI vil arrangere medlemsmøder om de nye aftaledokumenter, og efter sommerferien afholdes egentlige kurser i det nye ABR18. Arbejdet er fra vores side styret af Preben Dahl og Sait Ciftci med støtte fra en høringsgruppe sammensat i medlemskredsen.

Det nye ABR18 (og AB'erne) bliver mere avanceret, kompliceret og omfattende end vi kender det, og er nok mest egnet til store offentlige rådgivningsopgaver. Derfor udarbejdes også et mindre kompliceret ABR og AB-dokument, som er egnet til mindre rådgivnings- og bygherrerådgivningsopgaver. Derudover forventes udarbejdet fire appendikser om henholdsvis incitament, projektoptimering, projektudvikling og driftskrav.

Jeg skal ikke gennemgå dokumentet i detaljer her, men grundet vigtigheden af det, vil jeg alligevel nævne nogle af ændringerne:

Blandt de primære gælder, at det at ABR nu er harmoniseret med AB-dokumentet, og at opgaven og rådgiverydelsen fra bygherrens side skal beskrives så klart og præcis, inkl. tidsplaner, ydelsesplan, entreprisreform, omfang af funktionsudbud osv., at vi nemmere kan prissætte opgaven og påvise ændringer.

Det vil gælde, at ændringer skal honoreres uanset væsentlighed, men at rådgiveren skal varsle, at der er tale om en ændring. Omvendt skal bygherren godkende delleverancer, herunder faser, og han vil kunne afvise mangelfulde delydelser eller -faser, hvilket kan sanktioneres i form af bl.a. afhjælpning, forholdsmæssigt afslag eller konventionalbod. Der indføres desuden konventionalbod for glemte

forhold i projektet, som fastsættes til 5% af prisen for tilkøb, men højst kan udgøre 10% af rådgiverens honorar. Vi arbejder på at lave en aftale med forsikringsselskaberne om at forsikre denne.

Fremadrettet vil manglende overholdelse af budget – også ved delaflevering – kunne udløse krav om omprojektering, medmindre rådgiverne kan sandsynliggøre, at han/hun ikke burde have forudset overskridelsen. Bygherren får, som i dag, ret til afbestilling (i dag kaldet standsning), men vores ret til erstatning opgraderes og bliver tydeligere.

Bygherre kan i tilfælde af rådgivers konkurs gøre underrådgiver direkte ansvarlig (gælder også i dag efter retspraksis fra bl.a. Bobledæk-sagen), men bygherren skal nu respektere den ansvarsbegrænsning, der er aftalt mellem rådgiver og underrådgiver.

Projekteringsledelsesydelser og det medfølgende ansvar bliver væsentligt udvidet, og projekteringslederen har fremadrettet ansvaret for at grænseflader kontrolleres. Der følger en pligt til projektgennemgang, hvor også projektet gennemgås for at opdage eventuelle glemte ting i projektet med efterfølgende pligt for rådgiver (eller entreprenør) til at genoprette projektet.

YBL18

Parallelt med ABR-revisionen pågår en revision af Ydelsesbeskrivelsen for Byggeri og Planlægning, som fremadrettet vil hedde Byggeri og Landskab 2018 (YBL), og skal håndtere den udvidelse af ydelser, som er forudsat i ABR-dokumentet. Ydelsesbeskrivelsen bliver opdateret til ABR18 og AB18 mht. terminologi, og de mange nye regler i ABR 18 indarbejdes som ydelser.

YBL vil synliggøre og regulere rådgiverens ydelser særligt ift. projekterende entreprenører, herunder tidligt udbud og inkorporering af entreprenørprojektering og funktionsudbud. Projekteringslederens større ansvar for koordinering og for at projektet er komplet tydeliggøres og konsekvenserne af Bygningsreglement 2018 indarbejdes.

Generelt formuleres rådgiverydelserne nu mere skarpt og præcist, og der introduceres en ny fasemodel, hvor idéoplæg, byggeprogram, dispositionsforslag og projektforslag fastholdes, dog i udbygget form, mens forprojekt og hovedprojekt udgår som faser.

Der introduceres derimod et nyt udbudsprojekt, der stiller krav til evt. projekterende entreprenørers ydelser, og desuden fastlægger opgaven entydigt med en sådan detaljeringsgrad, at det kan danne grundlag for udbud, kontrahering og udarbejdelse af udførelsesprojektet. Udførelsesprojektet er ligeledes en ny fase, der kan sidestilles med det nuværende hovedprojekt, men i højere grad er en kombination af rådgiver- og entreprenørprojekt og indeholder koordinering af alle projekinput, således at projektet er realiserbart.

Generelt vil ABR-dokumentet og Ydelsesbeskrivelsen medføre behov for, at vi som rådgivere bliver skarpere på opfyldelse af rådgivningsydelsen og på overholdelse af budgetter, at vi påtaler når bygherren ikke overholder sine forpligtelser eller rekvirerer ændringsarbejde. Der vil være behov for et kompetenceløft som følge af de skærpede krav til projekteringsledelsen og øgede pligt til projektgennemgang, og vi har derfor iværksat udviklingen af en efteruddannelse i projekteringsledelse samt en opdatering af vores kvalitetsledelsesværktøjer parallelt med et overordnet og revideret strategisk syn på kvalitetsledelse. Begge dele vil blive annonceret yderligere i kommende nyhedsbreve.

Bæredygtighedstillæg

Når jeg er ved ydelsesbeskrivelsen, vil jeg nævne at der er kommet et nyt tillæg til ydelsesbeskrivelserne om bæredygtighed, som Asger Juul fra Juul Hansen Arkitekter har været pennefører for sammen med Peter Andreas og bæredygtighedsudvalgets ekspertgruppe. Tillægget definerer Bæredygtighedsledelse, Bæredygtigheds certificering og Delydelser for bæredygtighed så vi nu har et bedre aftalegrundlag for arbejdet med bæredygtighed. Tillægget er foreløbigt, indtil de øvrige ydelsesbeskrivelser har fundet deres endelige form.

Eksempelsamling og værktøjskassen

I 2016 gik vi i luften med vores eksempelsamling Arkitektur med Merværdi på Danske Arkitektvirksomheders hjemmeside. Der er i løbet af det seneste år kommet omkring 20 nye projekter til. Projekterne kommer fra jer – og er eksempler på arkitektur og landskabsarkitektur, der viser målbar værdi indenfor det sociale, miljømæssige og økonomiske område. Lige nu er der omkring 70 projekter – der er plads til flere, og vi oplever stadig stor interesse fra medlemmer og fra omverden.

Vi bruger eksemplerne – især Lene der er ude og tale mange steder om arkitektvirksomheders værdiskabelse – til at konkretisere og gøre vores værdiskabelsen synlig overfor omverden.

Arbejdet med eksempelsamlingen har vist os, at dokumentationen af merværdi med fordel kan udvikles til nye forretningsområder for arkitektvirksomhederne: dialogprocesser og evalueringer kan give mere viden om effekten af arkitekturen, og er samtidig en måde at fastholde kontakten til bygherre og brugergrupper.

Vi udvikler derfor aktuelt, med en bevilling fra Dreyers fond, en værktøjskasse med redskaber for dokumentation af arkitektonisk merværdi. Projektet er et af målene i vores nye strategi, og redskaberne skal være så konkrete, at de kan benyttes af små som store medlemmer og forhåbentlig resultere i nye forretningsmuligheder.

De forskellige værktøjer kan f.eks. være livscyklusvurderinger, evalueringer, brugerundersøgelser, målinger og andre beregninger, der alt i alt dokumenterer den miljømæssige, sociale og/eller økonomiske værdi, som arkitekturen har skabt.

Bedre Projektkonkurrencer – Ja tak!

I 2016 offentliggjorde vi i samarbejde med Arkitektforeningen en analyse af fire projektkonkurrencer med påvisning af meget høje transaktionsomkostninger for alle parter og et tab for rådgiverne alene på ca. 47 mio. kr.

Vi har siden, med støtte fra Dreyers Fond og i samarbejde med Arkitektforeningens konkurrenceudvalg, arbejdet på en vejledning for bedre projektkonkurrencer, der har fokus på den gode idé og på reducerede transaktions- og konkurrenceudgifter til gavn for både bygherre og rådgiver.

Mange af vores medlemmer og toneangivende bygherrer og bygherrerådgivere har deltaget konstruktivt, herunder Aarhus Kommune, Kbh. Kommune, Realdania, A.P. Møller Mærsk fonden, BYGST, Cowi og Rambøll, og vi har afholdt et velbesøgt arrangement i Aarhus med titlen "Gentænk arkitektkonkurrencen". Modtagere af vejledningen vil være bygherreorganisationer, men rådgivere vil uden tvivl have glæde af at læse den. Aktuelt er vi i gennemskrivning nummer 16, men er nået til små sproglige nuancer, og vi forventer derfor at vejledningen ligger klar inden sommer.

Næste skridt er herefter, at vi og Arkitektforeningen besøger udvalgte kommuner med vejledningen og fortsætter en igangværende dialog med Aarhus Kommune om at gennemføre et pilotprojekt inden udgangen af 2019, der formentlig bliver en konkurrence på Sydhavnen omkring Kulkranssporet.

Bliv klogere på din bygherres business case

Et andet væsentligt initiativ er efteruddannelsen "Bliv klogere på din bygherres business case", hvor der er fokus på forretningsforståelse set ud fra et bygherrens perspektiv. Det er et initiativ som udspringer fra Fokusudvalget for forretningsudvikling og ekspertgruppen, og er udviklet sammen med CBS Executive som tre moduler af to dages varighed. Det tredje modul finder sted 15.-16 maj 2018, og jeg ved der fortsat er ledige pladser. Kontakt evt. Lars Emil for yderligere information.

Danske BoligArkitekter

Et andet – ikke helt nyt initiativ – hvor der stadig er plads til flere, er hos Danske BoligArkitekter. Det er et samarbejde mellem Bolius og Danske Arkitektvirksomheder, hvor medlemmer kan få adgang til en markedsføringsportal og vise sine projekter for private boligejere, og deraf få henvendelser om kommende projekter.

Ordningen har kørt i en udviklingsperiode med støtte fra Realdania, men er nu i en transitionsfase, hvor den skal blive en selvstående. Der er i øjeblikket ca. 70 medlemmer, og jeg vil opfordre de af jer, som har med private boligejere at gøre, til at undersøge om ikke det er en interessant platform, at vise sig frem på.

Nyt Bygningsreglement - BR18

Bygningsreglementet BR18 er nu sat i kraft. Vi har fulgt processen hos Trafik- og Byggestyrelsen tæt, og kan se både forretningsmuligheder og visse risici i den nye ordning, hvilket vi har diskuteret med medlemmerne på de to møder, som vi har afholdt om den nye ordning.

Forløbet har båret præg af et vist hastværk, og flere af vejledningerne mangler fortsat, ligesom der er udsigt til, at der vil være mangel på certificerede brandrådgivere i den første periode. Netop nu diskuterer vi de nye krav til transmissionstab, som vi er bekymrede for kan påvirke arkitektonisk kvalitet negativt. Det afføder en vis usikkerhed, men vi har en positiv interesse i, at den nye ordning bliver en succes.

Ole Birk Olesen har i øvrigt givet grønt lys for, at Trafik- og Byggestyrelsen nu har startet arbejdet med at definere en Frivillig Bæredygtighedsklasse i Bygningsreglementet – noget vi har lobbyeret for længe. Den kommer til at indeholde livscyklusvurderinger, totaløkonomi, sunde materialer, klimatilpasning, ressourceforbrug på byggepladser mm., og vil være en slags DGNB light, der forventes klar til politisk vedtagelse ved årsskiftet.

Forsikring

Forsikringsordningen er fortsat et bærende element i Danske Arkitektvirksomheder. Den sikrer medlemmerne adgang til en professionel ansvarsforsikring, og at bygherrer ved valg af en medlemsvirksomhed kan se bort fra bekymringer om dækning af eventuelle skader samt en kompetent skadesbehandling.

Vores medlemmer er de seneste år blevet beskyldt af bygherrerne for at lave mange fejl, der forårsager skader. Det har vi også måttet høre for mange gange under forhandlingerne om den nye ABR. Ingen er perfekte, men når vi ser på de faktiske tal må vi konstatere, at medlemmernes bidrag til de samlede fejl og skader i byggeriet fortsat er på et meget beskedent niveau.

Statistikkerne fra de seneste 12 år viser, at den årlige skadeudgift betalt af forsikringselskaberne for vore medlemsvirksomheder udgør ca. 40 mio. kr. og det er endda inklusive advokatomkostninger til alle frifindelser. Den samlede udgift til arkitektforvoldte skader inklusive selvriski ligger på mellem 0,5 og 1,5 promille af byggeomkostningerne. Til sammenligning koster de udførendes fejl 15-20 % af

byggeomkostningerne, eller mindst 100 gange mere end arkitekternes. Sagt på en anden måde: For hver 100 kr. byggeri er der entreprenørfejl, der koster 15-20 kr. og arkitektfejl der koster 5-15 øre.

Det burde i det samlede billede være acceptabelt, men vi vil dog alligevel gerne længere ned. Derfor er vi som nævnt i gang med at forbedre vores kvalitetssikringssystem, og arbejder nu sammen med HDI på at finde en model, hvor god kvalitetsledelse slår igennem med lavere forsikringspræmier.

Medlemsfordeling, kontingentindtægter og Benchmark

På medlemsfordelingen i Danske Arkitektvirksomheder kan vi se, at det fortsat er knap halvdelen af vores medlemmer, der ikke har ansatte, og at næststørste gruppe kan betegnes som mindre virksomheder. Det er derfor vigtigt for os, at vores projekter og service orienterer sig mod hele medlemssegmentet – store som små.

En måde at holde os skarpe på dette er gennem medlemsbesøg. Lene har nu besøgt 175 medlemsvirksomheder og suppleret af bl.a. Lars Emil Kragh er sekretariatet et pænt stykke over 200 medlemsbesøg. Det nærmer sig 1/3 af alle medlemmer, hvilket jeg personligt synes er stærkt.

Samtidig har en række besøg fra Lene resulteret i aktive hvervning af nye medlemmer, heriblandt store virksomheder, der aldrig tidligere har været medlem, og selvom medlemstallet har stabiliseret sig omkring 650 virksomheder, er der fremgang i kontingentindtægter med vækst på over en million kroner om året de seneste to år.

På nogle af disse medlemsbesøg gennemgås de benchmark-rapporter, som vi introducerede på sidste års generalforsamling. Rapporterne indeholder data for den specifikke medlemsvirksomhed om omsætning, overskudsgrad, omsætning pr. medarbejder, soliditet osv. målt i forhold til andre medlemsvirksomheder, der fremstilles i anonymiseret form, og er et nyttigt værktøj til udvikling af strategi og forretning. Vi har til dags dato udarbejdet 29 bestilte rapporter, og fire nye er i behandling. Hvis I har brug for en benchmarkrapport, ved jeg at I kan kontakte Lars Emil Kragh.

Persondataforordningen

Det nok også meget passende kort at berøre Persondataforordningen, som jo er ved at blive rullet ud i hele landet, og træder i kraft 25. maj i år.

For at hjælpe jer med at få systemerne på plads, har vi afholdt to seminarer og en enkelt workshop i samarbejde med advokatkontoret Bird & Bird, der desuden tilbyder indledende gratis telefonrådgivning til vores medlemmer.

Derudover har vi fået udarbejdet en dokumentsamling til jer, som er at finde på hjemmesiden, og bl.a. består af FAQ, databehandleraftale, samtykkeerklæring og kortlægningsværktøj.

Kommunikation

Vores politik og vores mange projekter og tiltag kræver udbredelse og kommunikation, og derfor har vi det seneste år vist "arkitekt-flaget" på mange forskellige måder. Her følger blot nogle få eksempler.

Udover tidligere omtalte Folkemøde og arrangementet på MIPIM, har vi afholdt medlemsmøder om brancheudfordringer. Vi har været aktive partnere på Rising Architecture i Aarhus og på Building Green i både Aarhus og København. Og vi har sammen med en række af byggeriets organisationer afholdt et debatarrangement om byggeriets fremtid på Christiansborg med deltagelse af bl.a. Trafik-, Bygge-, - og Boligminister Ole Birk Olesen og stort set alle partiers boligpolitiske ordførere. En debat hvor flere af vores folkevalgte fik øjnene op for de alt for store transaktionsomkostninger både rådgivere og bygherrer har i dag.

Også i pressen har vi været på banen og ytret vores holdninger til ændringerne i bygningsreglementet, til den nye energiaftale, til opkøb og fusioner, til arkitektvirksomheders vækst, til dimensionering og rekruttering af talenter, til eksport og til totaløkonomi mm.

Danske Arkitektvirksomheder skaber desuden opmærksomhed omkring vores og jeres arbejde på de sociale medier. Vi oplever at vores følgerskare vokser støt på LinkedIn, Twitter, Instagram og Facebook og nu er på sammenlagt over 21.500 følgere. Et antal der i øvrigt suppleres af Lenes egne profiler, hvor hun deler synspunkter, aktiviteter og ikke mindst de mange medlemsbesøg.

Selvom sociale og andre webbaserede medier og publikationer er en meget effektiv måde at udbrede vores holdninger og aktiviteter på, så kan det også være rart engang imellem at have trykte udgivelser i hånden. Vi har således det seneste års udgivet bl.a. et hæfte med titlen "Ressourcer", der er et udtræk af eksempelsamlingen med cases, der nedbringer ressourceforbruget markant og vi har udsendt en håndfuld postkort til de nye kommunalrådspolitikere, der blev valgt i efteråret 2017 og trak i arbejdstøjet 1. januar 2018, hvor vi gør opmærksom på, hvor meget arkitektvirksomhederne kan hjælpe dem med kommunal udvikling og grøn omstilling.

Og endelig er der den spritnye Strategi for 2018-2022. Den må I endelig huske at tage en kopi af, når I går ud herfra. Den sendes i øvrigt ud til alle medlemmer i næste uge.

Medlemsundersøgelse 2018

Vi fik i 2013 lavet en medlemsundersøgelse af et eksternt analyseinstitut. I år udsendte vi selv en undersøgelse, som baserede sig på nogle af de samme spørgsmål som i 2013, men også indeholdt

ekstra spørgsmål om branchens udvikling. Svarene på disse spørgsmål kan være med til at sætte scenen for eftermiddagens tema om opkøb og fusioner (og generationsskifte for den sags skyld), og jeg zapper derfor lige forbi nogle af dem.

En fjerdedel af jer forventer, at skulle generationsskifte indenfor de kommende år, mens 2/3 endnu ikke går med de tanker.

Branchen oplever en øget tendens til konsolideringer. Der er noget der tyder på, at der er mere på vej, for en tredjedel af jer svarer, at I står overfor lignende tiltag eller overvejer det.

Det tyder dog samtidig på, at muligheden for strategiske alliancer er den mest oplagte, mens muligheden for at opkøbe er mindre attraktiv eller realistisk, hvilket kan ses som et billede på arkitektvirksomheders kapitaludfordring.

På et interessant indlæg i eftermiddag vil Tine Weissappel Holmboe præsentere jer for en model til at blive skarpere på, hvad der er den rette vej, når tiden er moden.

Endelig har vi spurgt ind til anvendelse af vores medlemstilbud. Og som I kan se i de gule felter, så er der fortsat en del af jer, som ikke benytter sig af tilbuddene.

Jeg skal ikke trætte jer med flere diagrammer, men overordnet kan vi konstatere, at der ift. brug af medlemstilbud ikke er sket den store udvikling fra 2013 og 2018, så vi har fortsat en opgave med at få fortalt vores medlemmer hvilke tilbud, der faktisk findes. Et tiltag i den retning er nyeste projekt, som vi kalder "Medlemscyklus".

Projekt Medlemscyklus

For tiden skal man være meget forsigtig med uautoriseret indsamling af data, men viden om vores medlemmer er afgørende for at sikre, at vi giver jer værdi for kontingentet – altså om vi tilbyder de rigtige services til jer. Vi har derfor opstartet et projekt, hvor vi gennem indsamling af informationer på mere end 20 kontaktpunkter, kan vurdere om vi skal justere vores indsats hos et enkelt medlem eller en medlemsgruppe.

Vores ønske er også her at blive klogere på, hvilke medlemstilbud I benytter, og derigennem sikre, at vi så at sige har de rette varer på hylden for fastholdelse af medlemmer eller hvervning af nye. Projektet er endnu i pilotfasen med udvikling af de første rapporter, som bl.a. kan hjælpe os med at finde frem til de medlemmer, der aldrig kontakter os.

Det var det - Tak for ordet!